

Styrelsen år 2002

Ordförande	Jan Rohman
V ordförande	Bengt Knutsson
Kassör	Helene Sörensson
Sekreterare	Agneta Zachariasson
Ledamöter	Gunnar Alexandersson
	Eivor Olsson
	Sune Segersäll
Suppleanter	Roland Vejfors
	Jan-Olof Gustavsson

Styrelsen Meddelar

?? Artiklar till tidningen tas tacksamt emot. Det kan vara upptäckter i de egna forskningarna som kan vara av intresse, antavlor, domstolsprotokoll, intervjuer, foton, något roligt ni stött på i forskningen etc. Materialet kan vara maskinskrivet, handskrivet, på diskett eller mailade direkt till oss. Exempel på innehåll kan ni hitta här i tidningen. Vi som tar emot dessa bidrag och som även redigerar det övriga materialet är:

Agneta Zachariasson	Korshamnsv 37	430 91 Hönö	agneta.031965041@telia.com
Helge Svensson	Krabbev 11	430 91 Hönö	helgeson1@telia.com

?? **Föreningens postgironr 71 19 28 - 2**

?? **Bingolotter** finns att köpa hos **Sigges** på Hönö och hos **Norgårdens Grönsaker**. Stöd föreningen genom att köpa era lotter där.

?? **Föreningens brevlåda** hänger i forskarsalen på väggen rakt fram när ni kommer in. Glöm inte att lämna era förslag, önskemål, ris och ros där.

?? **Till dem som anmält sig till Dis8-kursen här kommer datum o tid: 14 april kl 10:00-16:00 på Ekelunden, Öckerö**

?? **25 maj kl 10** träffas vi vid Kvarnen på Hönö Heden. Där möter Arne Johansson (Plåtar'n) oss, han skall guida oss genom det gamla Heden. Medtag gärna kaffekorg så kan vi fika efter rundvandringen.

?? **8 juni** planerar vi (om intresse finns) att göra en bussresa "i Arns fotspår". Kostnad: max 275 kr (inkl bussresa, guide, lunch o kaffe). Vi måste ha in era **anmälningar senast 20 april** för fortsatt planering.
Anmälan till Agneta 96 50 41 eller agneta.031965041@telia.com

Manusstopp 31 augusti

Protokoll fört vid Öckeröarnas släktforskarförenings årsmöte 2001-02-24

- §1 Jan Rohman hälsade alla välkomna och förklarade årsmötet öppnat.
- §2 Till ordföranden för årsmötet valdes Jan Rohman.
- §3 Till sekreterare för årsmötet valdes Gunnar Alexandersson
- §4 Till justeringsmän att jämte ordföranden justera dagens protokoll valdes Per-Eric Degerstam och Helge Svensson
- §5 Dagordningen godkändes.
- §6 Frågan om årsmötets behöriga utlysande godkändes.
- §7 Styrelsens verksamhetsberättelse upplästes och godkändes.
- §8 Revisorernas berättelse upplästes och godkändes
- §9 Ansvarsfrihet för styrelsen för det gångna verksamhetsåret beviljades.
- §10 Som ordförande i föreningen omvaldes Jan Rohman.
- §11 Som ordinarie ledamöter valdes Heléne Sörensson, Gunnar Alexandersson, Eivor Olsson, Sune Segersäll, Agneta Zachariasson och Bengt Knutsson Som suppleanter valdes Jan-Olof Gustavsson och Roland Vejfors.
- §12 Som revisorer omvaldes Eva Westin och Barbro Parment. Till revisorsuppleant omvaldes Anders Börjesson.
- §13 Som ledamöter i valberedningen valdes Claes-Göran Sörensson (sammankallande) och Jan Nilsson, som suppleant omvaldes Gerd Ludvigsson.
- §14 Styrelsens verksamhetsplan upplästes och godkändes.
- §15 Fastställande av budgeten. Årsmötet beslutade att den löpande budgeten beslutas av styrelsen under året.
- §16 Som firmatecknare för föreningen utsågs ordföranden och kassören att var för sig teckna föreningen.
- §16 Övriga ärenden som hänskjutits till årsmötet: Frågan om intresse för en utflykt "I Arns fotspår" togs upp, av de närvarande på mötet var det 11 som var intresserade. Styrelsen fortsätter att undersöka möjligheter, kostnader mm.
- §17 Ordföranden förklarade årsmötet avslutat och tackade alla för visat intresse

Verksamhetsberättelse för ÖÖSF år 2001

Styrelsen har under året bestått av:

Jan Rohman (Ordf)

Gunnar Alexandersson

Rolf Nilsson

Agneta Zachariasson (Skr)

Helene Sörensson (Kassör)

Eivor Olsson

Sune Segersäll

Suppleanter har varit: Sture Larsson och Bengt Knutsson

Revisorer: Eva Westin och Barbro Parment, suppleant: Anders Börjesson

Valberedning C-G Sörensson (sammankallande) Jan Nilsson, Suppleant: Gerd Ludvigsson

Verksamheten har under året bestått av sedvanligt årsmöte, 8 st styrelsemöten

Den 6/5 forntidspromenad i Rödborgen

Den 19/5 utflykt till Marstrand

Den 15/9 utflykt till Björkö

Anbytarträff i november

Medlemsantalet har stigit till 89 medlemmar, 3 nya under året.

Årsavgiften är 100 kr

Böcker och disketter finns i lager till ett saluvärde av ca 2000 kr

Inköpt under året: Kareby, Dis8, SCB-kort Öckerö till 1931.

Fått av Tjörns släktforskarförening: 4 pärmar med gårdar på Tjörn

Verksamhetsplan för år 2002

Vi kommer även i år att forsätta med:

Måndagsträffar vår och höst med någon ansvarig för varje måndag.

Anordna ett antal träffar med spännande föreläsare och utflykter, varav minst en anbytarträff.

Vi har flera förslag, nu i april vandring på Heden, olika alternativ Eskhult (gård i Halland), Polstjärnegatan, Ostindiefararen,

Vadstena, Bussresa i Arns fortspår. Tider och datum kommer i medlemstidningen.

Knyta kontakter med andra forskare i andra föreningar.

Vi skall börja med att ur C4 göra en söklista

Fortsätta med renskrivning/tolkning husförhör, mantalslängder, bouppteckningar och inflyttningslängder. Vi önskar att ni anmäler intresse att vara med, anmäl er till Rolf.

Att fortsätta ge ut medlemstidningen 2 gånger per år

Att fortsätta sälja bingolotter

Styrelsen

Ekonomisk berättelse för Öckeröarnas släktforskarförening

1/1 2001 – 31/12 2001

Inkomster		Utgifter	
Medlemsavgifter	8 300,00	Tryckningskostnader	1 668,00
Försäljning	500,00	Microkort, Cd, Böcker	4 035,00
Bingolotto	57 005,00	Trycksaker, kont.material	2 141,00
Bidrag, gåva	2 069,00	Blommor, konfektyr	540,00
Ränta	36,84	Medlemsavgifter	635,00
Lotteri	1 000,00	Kaffebröd	954,00
		Föredrag, Guide	1 100,00
		Kontoavgift	400,00
		Försäkring	882,00
Summa inkomster	68 910,84	Summa utgifter	12 355,00
Årets överskott	56 555,84		

Tillgångar 2001-12-31

Behållning från 2000			8 714,10
Årets överskott			56 555,84
Behållning till 2002			
Postgirot	62 671,94	pg 71 19 28 – 2	
Kontant	2 598,00		65 269,94
Behållning på pg 429 52 41 – 6 (Konto för Bingolotto)			6 120,00

Heléne Sörensson
Kassör

Eva Westin
Revisor

Barbro Parment
Revisor

Revisionsberättelse för år 2001

Undertecknade revisorer för Öckeröarnas släktforskarförening har granskat räkenskaperna för 2001 och funnit att de är förda mycket väl. Samtliga utgifter och inkomster är styrkta med verifikationer. Därför föreslår vi att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för det gångna räkenskapsårets förvaltning.

Öckerö 29 januari 2002

Eva Westin

Barbro Parment

Årsmötet 2002

Av Helge Svensson

Efter årsmötesförhandlingar och kaffe fick vi lyssna till Rolf Ekelund och ta del av hans gedigna kunskaper om folkvandringar. Varför ägde dessa folkvandringar rum? Kanske på grund av överbefolkning? Ingen vet svaret. Emellertid vet vi att under tiden ett par århundraden före och efter kristi födelse ägde flera stora utvandringar rum. Goterna, som befolkade Norden, vandrade åt sydost utefter den så kallade "bärnstensvägen" och kom i första skedet till Svarta havet. Där delades de upp i väst- och östgoter som sedan tog olika vägar.

Vandalerna, namnet avskräcker, vandrade söderut till bl.a. Spanien och norra Afrika. Andalusien, tidigare Vandalusien, är namn som fortfarande finns kvar. Uttrycket vandalism skall ha uppstått efter vandalernas plundring av Rom år 455 e.kr. varvid stora konstvärden förstördes.

Lombarderna var en annan folkstam som vandrade och som gav namn åt Lombardiet i norra Italien. Även *vikingarna*, som inte enbart ägnade sig åt plundringståg, får

anses ha bidragit till sin tids utvandring. På flera platser runt om finns spår efter vikingarna. I norra Frankrike i Quebec, där vikingar en gång landsteg, blir man extra hjärtligt välkomnad om man talar om att man kommer från vikingarnas Sverige. Där kan man hitta personer med förnamn som t.ex. Rolf och Tor. Man ser också att nordbornas folkvandringar satt sina spår också när det gäller människors utseende i de länder de utvandrade till. Bland folkslag med sydländskt utseende kan det finnas inslag av typiska nordiska drag såsom blå ögon och ljust hår. Också namn på platser kan härröra från våra trakter. Den nyss nämnda staden Quebec skall ha fått sitt namn från Kvillebäcken, den bäck som från Göta älv delar Hisingen i två delar och mynnar ut i Nordre älv. Det var vanligt att våra utvandrande folk gav de nya platserna namn efter de trakter de kom ifrån.

Efter föreläsningen fick Rolf Ekelund svara på frågor från vetgiriga åhörare

Något om Kvillebäcken

Att Kvillebäcken skall ha givit namn åt Quebec låter för oss lite främmande. Men det är kanske inte så konstigt. Att vikingar har funnits i våra trakter är ju känt och namnet Kvillebäcken kan ju mycket väl ha funnits redan på den tid då vikingarna gav Quebec sitt namn. Bäckens har varit en viktig kommunikationsled, inte minst vintertid då isen kunde klara tunga transporter. Den rinner upp i närheten av Tuve kyrka och har utlopp både i Nordre- och Göta älv, en mycket ovanlig företeelse som kallas bifurkation. På 1600-talet fanns Kvillebäckens färjeläge och

omnämndes då som färje- eller roddplats. Det skall ha legat ca 50 m nordost om Kvilletorget där bäcken gör en krök och man kan se en träskoning av bäckstranden. Tidigt på 1800-talet ägde Coopverdie kaptenen Johan Magnus Edberg färjeläget. Hans bouppteckning från 1832 visar att där fanns flera byggnader, bränneri, kugelbana, stallrum o.s.v. Många skjutsar kunde övernatta eller bara byta hästar. Officiell invigning av en ny färjeförbindelse blev det 1849. Då hade en allékantad väg anlagts rakt ut i älven för att förkorta avståndet in till staden

Källor: Lundby Hembygdsförenings skriftserie nr 5 om Kvillebäcken
Folke Erikssons bok om Lundby på Hisingen

Inventarieförteckning

Förvaltare 2002 är Rolf Nilsson

Objekt	<u>Spec.</u>	<u>Finns</u>
Maskiner	Dator HP 486, 2 hårddiskar Skrivare HP 895	Biblioteket Förvaltaren
Böcker	SSF årsbok 1988 SSF årsbok 1989 SSF årsbok 1990 SSF årsbok 1992 SSF årsbok 1993 SSF årsbok 1994 SSF årsbok 1995 SSF årsbok 1996 SSF årsbok 1997 SSF årsbok 1998 SSF årsbok 1999 SSF årsbok 2000 SSF 1992-Släkten 1 Forskarkatalog för Västergötland. 1992 Vem forskar var? V. Sv. Genealogiska förenings Släktforskarförteckning. 1989	Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket
Skrifter m.m.	Historik över Friherrliga ätten Hisinger Minnesblad efter L. O. A. Simson på Kåringö Om Brunnefjäll Timat vid tinget i Fågelåsbygden Gustav Karlsson: Två små öar i Bohuslän EB-nytt 1993 EB-nytt 1994 Angeläget Diskulogen Disketten Anropet Sukutieto Öckerö C1: Personregister	Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket
Microkort	Askim Backa Björlanda Gullholmen Harestad Hålda Jörlanda Kareby Klädesholmen Klövedal Kungälv Kåringön Lundby Lycke	Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket Biblioteket

	Långelanda	Biblioteket
	Marstrand	Biblioteket
	Mollösund	Biblioteket
	Morlanda	Biblioteket
	Myckleby	Biblioteket
	Norum	Biblioteket
	Romelanda	Biblioteket
	Rönnäng	Biblioteket
	Röra	Biblioteket
	Solberga	Biblioteket
	Spekeröd	Biblioteket
	Stala	Biblioteket
	Stenkyrka	Biblioteket
	Styrsö	Biblioteket
	Säve	Biblioteket
	Tegneby	Biblioteket
	Torp	Biblioteket
	Torsby	Biblioteket
	Torslanda	Biblioteket
	Tuve	Biblioteket
	Valla	Biblioteket
	Västra Frölunda	Biblioteket
	Ytterby	Biblioteket
	Öckerö	Biblioteket
	Ödsmål	Biblioteket
	Öckerö: AI:1-11. Jordebok 1573-1574. Mtl-längder 1748, 1766, 1770.	Förvaltaren
Pärmar:		
Örgryte, Karl Johan förs.	Personregister	Biblioteket
V+Ö Hisingen	Bou och register över Bou	Biblioteket
V+Ö Hisingen	Småprotokoll	Biblioteket
Inlands Södre	Bou	Biblioteket
Gbgs och Bohus län	Fö, Vi, Dö 1921-1931	Biblioteket
Öckerö	Register för Dödbok, 3 olika	Biblioteket
”	Fö, Vi, Dö 1684-1860	Biblioteket
”	Emigranter	Biblioteket
”	Personalia, 2 pärmar	Biblioteket
”	C1,C2,C3,C4 fotokopia	Biblioteket
”	C1,C2,C3 renskrift	Biblioteket
”	Gravstensinventering	Biblioteket
Öckerö diverse utskrifter	Register över Hönö och Öckerö kyrkogårdar med kartor, om Daniel Hildebrand, Telefonkatalog för Öckerö 1908 och 1923, Lotsar	Biblioteket
Hönö Röd	Husförhör	Biblioteket
Södra Bohuslän	Ortregister	Biblioteket
Ericsson, Hjalmar	Gårdarna i Valla, 4 pärmar	Biblioteket
Eriksson, L-E	Släktutredningar	Biblioteket
Eistrand, Arvid	Släktutredningar, två pärmar	Biblioteket
Fransson, Daniel	Fö, Vi, Dö Klövedal, Valla och Öc kerö	Biblioteket
”	Mtl Klövedal, Stenkyrka, Valla, Öckerö	Biblioteket
Karlsson, Henrik	Mtl Öckerö	Biblioteket
Utbult	Släktutredning	Biblioteket
Brandförs. verket	Sillsalterier och Trankokerier, Öckerö	Biblioteket
Inlands Södre	Register	Biblioteket
Inlands Södre Härad	Register, vigsel	Biblioteket

Tryckta alster

Öö C1 spiral	Förvaltaren
Öö C2 spiral	Förvaltaren
Öö C1 lösblad	Förvaltaren
Öö C2 lösblad	Förvaltaren
Öö C3 lösblad	Förvaltaren
Öö C1 foto lösblad	Förvaltaren
Öö C2 foto spiral	Förvaltaren
Öö C3 foto spiral	Förvaltaren
Öö C4 foto lösblad	Förvaltaren
Öö C1 spiral	Strandens bokhandel
Öö C2 spiral	Strandens bokhandel
Öö C3 spiral	Strandens bokhandel
Öö C3 lösblad	Strandens bokhandel
Öö C4 foto limmad	Strandens bokhandel
CD	
Karl den Store (Nobility of the holy Roman Empire)	Förvaltaren
Emigranten	Förvaltaren
Historiska stadskartor	Förvaltaren
Nationell ArkivDatabas	Förvaltaren
Svenska orter	Förvaltaren
Svenskt Biografiskt Lexikon	Förvaltaren
Sveriges dödbok	Förvaltaren
Bouppteckningsregister för Halland	Förvaltaren
Sv. Ostindiska Compagniet	Förvaltaren

Öckeröarnas Släktforskarförenings utflykt till Björkö

Insänt av Bengt Knutsson

En lördag i september mötte jag en vilsen grupp släktforskare vid färjeläget på Björkö. Det var åtminstone några som var vilsna eftersom de aldrig varit på Björkö förut. Det var en sån där härlig höstdag då solen värmdde och det var härligt att leva. Jag hade planerat att guida gruppen på Björkö Huvud och hänga upp turen på den kände huvudbon och nämndemannen Alexander Anderson som många är släkt med. Historien om Alexander har jag hämtat från Natan Odenviks skrifter, bl.a. ”Några anteckningar om Öckerö Socken”.

Från färjeläget körde vi i kolonn till själva samhället. Där stannade vi och jag pekade

ut tre hus där Alexanders barn hade bott. Det första var ”Adels” där bl.a. den kände konservatorn Tage Adolfsson kommer från. Många har säkert hört talas om några av alla historier om den specielle fågeluppstopparen. Nästa hus var Olles eller som vi nu säger ”Johan Petters” (son till Olle). Johan Petters dotter Helga var gift med Leopold på Hjuvik. Från detta hus kommer även Charlotta eller ”Lotta på Slottet”. I det tredje huset hade Anna Britta bott. Därifrån härstammar bl.a. ”Franses pojkar” och Stig Oleniusson (barnbarn till Frans) som jag ska återkomma till i slutet av redogörelsen.

Vi fortsatte sedan till "Vivi" där vi parkerade bilarna och gick sedan över till Björkö Huvud. På vägen passerade vi bl.a. "Elefantröva", "Hövemösen" och "Kroken". Under promenaden berättade jag några historier om min farfar Knut. Dessa vill jag inte få tryckt på papper, kanske berättar jag dem igen om det blir en ny vandring på Björkö. Det första huset vi kom till var Natan Odenviks barndomshem. Där stannade vi och jag pekade bl.a. ut "Brittas backe" (syster till Alexander) sedan fortsatte vi till den platsen där Alexander Anderssons hus stått. Idag står där ett nybyggt hus. På andra sidan vägen hade Alexanders syster Magdalena bott. Vi fortsatte till Huvud hamn där vi tittade på den gamla "grumsedammen" och tänkte på den flickan som drunknade där för flera hundra år sedan. Här i hamnen vid stenbryggan som inte längre finns, angjorde för mycket längesedan ångbåten på väg till Marstrand. Det var också här några män och kvinnor ankrade upp med sitt stiliga skepp och som senare kidnappade pigan Margareta (mer om detta i slutet av redogörelsen). Efter detta tog vi den gamla "sörgårdsvägen" över till Vivi. Mycket försenade tog vi bilarna till Hembygdsgården, "Småskolan" där det väntades kaffe med dopp.

Under promenaden på Huvudet berättade jag följande om Alexander Andersson. Alexander Andersson från Björkö Huvud var son till Anders Svensson och Maria Andersdotter. 1805 gjorde den driftige bondsonen sitt första markförvärv, 1/12 mtl Björkö Huvud som han köpte för 400 daler silvermynt av sin morbror Elias. Det skulle följas av många fler. Tre år efter sitt markköp gifte han sig med Sara Hansdotter från Björkö Sörgård. (Saras mor, Maret, och hennes morfar Nils Bengtsson kom från Björkö Ryd). Därmed bildades ett hem som kom att spela en stor roll i historien. Båda makarna var synnerligen kraftfulla, utpräglade personligheter.

Alexander hade 7 syskon men bara två systrar nådde vuxen ålder, Britta och Magdalena. Britta var äldst, hon blev gift med Sivardsson och slutligen fattighjon på Store holme (Fläskholmen) på Huvudet. Magdalena var gift med Anders Nilsson från Kville. De övertog föräldrarnas gård, 1/24 mtl Björkö Huvud för 233 riksdaler och 16 skilling. Men då skulle föräldrarna "njuta laglig föda och skötsel till döddagar och befordras till kristlig grav- och viloställe".

Den jordbiten som Alexander kom i besittning av var bara 1/12 mtl, en alldeles för liten bit för en så driftig jordbrukare. År 1818 öppnades sig möjligheten att utvidga denna då Helena och Bryngel Larssons arvingar, sonen Anders och hans systrar Kajsa och Anna-Greta, ville sälja.

Anders Bryngelsson sålde sin 1/16 mtl enligt följande. 1/24 mtl jämte ladugård sålde han för 155 riksdaler 26 skilling och 8 rundstycken "med gott förstånd" till Alexander och resten (1/48 mtl) köpte Alexanders syster Magdalena och hennes man för 77 riksdaler. Därmed fick denna gård den storlek (1/16 mtl) som den alltjämt har.

Anders Bryngelsson syster Kajsa var gift på Öckerö med Andreas Utbult. De hade sex barn och tyckte att deras gårdsdel på Huvudet var för liten att dela mellan barnen. Gården låg också så långt hemifrån och de hade haft mycket besvär med arbetet de senaste åren då de inte hade någon bostad på Björkö, bara del i en ladugård. De båda makarna var eniga om att det var bättre att sälja sin gård. Dessutom hade ju Kajsas broder Anders sålt sin del. 1819 sålde Kajsa sin del 1/32 mtl till Alexander för 100 riksdaler.

Anders Bryngelssons andra syster, Anna-Greta och hennes man Erik Bengtsson från Björkö Ryd ville nu inte längre ha besvär med den magra "utjorden". En majdag 1821 lyste de till auktion. Alexander höll

sig framme, bjöd mest (97 riksdaler) och fick jordbiten, 1/32 mtl.

På tre år hade Alexander köpt 5/48 mtl Björkö Huvud för 353 riksdaler. Tillsammans med sin egen 1/12 mtl ägde han nu allt som allt 3/16 mtl som utgjorde 3/4 av hela Björkö Huvudet. Han hade nu relativt sett blivit en storbonde. Han framstod som en mäktig man, en myndig herre, inte blott på Huvudet utan även i hela socknen.

Alexanders jordhunger var ännu inte tillfredställd. Hans hustru var ju från Björkö Sörgård, där hade han försänkningar och dit kastade han nu sina blickar. På hösten 1821 avled Anders Svensson i Sörgård och efterlämnade flera små barn. Alexander blev förmyndare och han begärde nu att gården skulle säljas och medlen användas till skuldernas betalning och till barnens uppfostran. Tillåtelse gavs till auktion och Alexander köpte 1/27 mtl Björkö Sörgård för 235 riksdaler. Nu hade han även en gård i Sörgård och detta var bara början. En styvson till Alexanders svärfar var 1827 nödsakad att sälja ett lika stort jordstykke 1/27 mtl. Alexander höll sig framme och köpte för 250 riksdaler. Fyra år senare köpte han ytterligare 1/27 mtl av samma man men nu betalade han bara 190 riksdaler. Strax därpå hölls åter en auktion i Sörgård efter en grosshandlare i Gbg som ägde 1/54 mtl. Denna gång lyckades Alexander inte ropa in gården men efter några år lyckades han köpa gården för 83 riksdaler. Han ägde nu således även 7/54 mtl Björkö Sörgård. Tillsammans med sin gård på Huvudet ägde han 5/16 mtl och var därmed en av de största jordägarna i socknen. Även om egendomen var stor så var delar av mindre god beskaffenhet, särskilt den på Huvudet som de tidigare ägarna låtit förfalla.

Både Alexander och Sara var utpräglade, viljestarka arbetsmänniskor vilket man troligen måste vara för att kunna klara de växande uppgifterna. De första 10 åren

försökte man klara utan dräng. Däremot hade de 8 pigor under denna tid, ombyte nästan varje år. Kan detta ha berott på husbondefolket?

Alexander och Sara fick se fyra barn växte upp och bli vuxna. De var Anna Britta f. 1811, Ingrid f. 1814, Olle f. 1818 och Adolf f. 1824. Tre av dessa flyttade till Sörgård och det var deras hus som vi tittade på i början av turen. Ingrid stannade kvar på Huvudet. Det är till henne som Natan Odenvik har sin koppling.

Man kan inte alltid läsa ut hur personerna var på den tiden men om Alexander finns en antydning att han var en stark personlighet, en ledare med något av härskarnatur över sig. Hans hustru Sara var i detta hänseende ganska lik Alexander. Enligt traditionen skulle det bara finnas en person som hon hade viss fruktan och respekt för och den personen var hennes man Alexander.

Alexander var hård och det måste man nog vara på den tiden för att klara sig. Men man kan ju fundera när man läser om hans syster Britta. Hon levde tillsammans med sin man utblottad på Fläskholmen (Store Holme). Efter en tid blev hon änka och levde där i djupaste armod och hennes barn gick i socknen och tiggde. Under tiden höll brodern på att lägga under sig hela Huvudet.

Alexanders duglighet och begåvning förde honom till den ena förtroendeposten till den andra, 1821 blev han nämndeman. Den förtroendeposten innehade han i tolv år, näst längst av alla. Han utsågs ofta att föra socknens talan och han var en man som alla lyssnade på. I november 1852 fick Alexander en svår sjukdom och avled strax före jul.

I vår medlemstidning nr 2 från år 2000 kunde man läsa om "Vit slavhandel i Göteborgs skärgård" av Natan Odenvik. Där berättas om Margareta som blev

bortrövad från Björkö Huvud och förd till ett "glädjehus" i Frankrike. Så småningom blir hon räddad och gift. Efter många år träffar hon en sjökaptan som visar sig komma från Björkö. Hon skickar med kaptanen några "saker" som hon skattade högt. Hon ville att kaptanen skulle lämna "den ena till Alexander, den andra till hans äldsta dotter i Sörgården". Denne Alexander var just den som jag berättat om här ovan och dottern var hans dotter Anna Britta som bodde i Sörgård. Det häftigaste är att åtminstone den gåvan som Anna Britta fick finns kvar än i dag. Jag har själv sett "klappeträt" som Anna Brittans barnbarnbarn har i sin ägo. Det låter avlägset när man talar om Alexanders barnbarnbarnbarn. Men hör man på vad Stig Oleniusson, som jag nämnde inledningsvis, berättar så tycker jag inte det är så länge sedan. Han säger att hans far suttit i Anna Brittans knä.

Björkö Sörgård ur Åke Hanssons vykortssamling

ANBYTARDAGEN

På anbytdagen, den 10 nov., var universitetsläraren Kent Olsson hos oss och berättade om fiskets utvecklingsvillkor under industrialiseringen åren 1860-1914. Under denna tid öppnades det nya marknader för fisket, bättre transportmöjligheter i land genom bättre vägar, järnvägar etc. Modernare fiskeredskap och fiskemetoder gjorde att fiskarna tjänade mer pengar. Under denna tid gjordes också försök att fiska med större båtar där besättningen till skillnad från tidigare inte var delägare i båten. Det slog inte särskilt väl ut. Dels var de större båtarna dyra i inköp och detta slags fiske var man inte van vid. Följden blev att man fortsatte att fiska på traditionellt vis. Detta och mycket annat fick vi veta vid denna lärorika föreläsning.

Anbytarträffen fortsatte sedan med diskussioner kring släktforskningsproblem. Till hjälp fanns också en dator. Ett nytillskott till vårt arkiv är en stor utredning om gårdarna i Valla på Tjörn (tre fulla pärmar). Anna-Stina visade upp en stor samling med fotografier från huvudsakligast Öckerö.

Många medlemmar kom till denna träff och kaffet smakade som vanligt gott.

På jakt efter utflyttade Tjörnbör

Insänt av Anders Ryberg

På Tjörns släktforskares hemsida, www.tjsf.org, finns sedan en tid en sida där jag samlar på Tjörnbör som lämnat ön för mer avlägsna trakter än Inland och Orust före 1835. Jag försöker sedan att identifiera exakt varifrån på Tjörn de kommer, och hitta deras föräldrar. Alla uppgifter om upphittade Tjörnbör går också vidare till Stig Rutgersson som arbetar med att rekonstruera Tjörns kyrkoböcker. Jag är alltså intresserad av uppgifter om alla utflyttade Tjörnbör före 1835. I tabellen nedan står från Öckeröarna och Hisingen jag hittat och i några fall identifierat. Om det är någon som vet något mer om dessa är jag självklart också intresserad.

<i>Lotskontorets generalmönsterrullor för Öckerö socken</i>	
1762: Ordinarie lots Per Andersson på Rörö från Stenkyrka , Tjörn, 28 år, antagen 1757. Tidigare enollerad båtsman.	
1762: Lotsdräng Olof Persson på Rörö från Kyrkesund, Klövedal , Tjörn 21 år.	Förmodligen född 1742-05-07 på Björholmen, Klövedal och son till Per Olsson och Ingeborg Olsdotter.
1762 och 1774: Ordinarie lots Jakob Jonsson/Jönsson på Lilla Kalven från Stenkyrka , Tjörn, uppges vara 37 år 1762 och 52 år 1774. Först antagen 1761.	
1762: Ordinarie lots Håkan Relofsson på Lilla Kalven från Klövedal , Tjörn, 34 år	Född 1728-12-13 på Långekärr, Klövedal och son till Reer Olsson och Elsa Andersdotter Gift, Öckerö 1752-05-19 med Kerstin Persdotter Hönö Gårda och senare med Anna Nilsson dotter från Tjörn, se nedan.
1774: Ordinarie lots Anders Olsson Trapp , i Bovik på Nolö, Björkö. Från Kyrkesund, Klövedal , Tjörn, 41 år, först antagen 1762.	Född 1734-03-20 på Trappa, Klövedal och son till Olof Andersson och Elin Björnsdotter.
Vigda Öckerö	
1754-02-24 Anders Svensson Tjörn med Börta Bryngelsdotter Hönö Heden	
1754-06-09 Per Svensson Tjörn med Kerstin Eriksson dotter Hönö	
1756-08-18 Olof Månsson Tjörn med Margareta Larsdotter Nolö, Björkö	
1758-12-01 Per Andersson Tjörn med Katarina Karlsdotter Rörö	Identisk med lotsen Per Andersson ovan.
1758-06-22 Anders Larsson Tjörn med Anna Torstensdotter Hyppeln. Död 69 år gammal 1794-04-18	
1758-12-07 Olof Olofsson Björkö Västergård med Marit Månsdotter Tjörn . Död 23/8 1788, 65 år gammal	
1759-09-16 Jon Andersson Tjörn med Katarina Andersdotter Gårda, Hönö	
1760-01-30 Rotebåtsman Per Håkansson Klädesholm, Tjörn med Johanna Persdotter Heden, Hönö	
1760-12-11 Lotsdräng Håkan Relofsson Hönö med Anna Nilsson dotter Tjörn	Angående Håkan, se ovan.
1766-05-17 Olof Svensson Tjörn med	

Johanna Ulrika Karlsdotter Ekengrön Nolö, Björkö, ursprungligen Karlskrona. Död 1771-05-09 42 år gammal	
1769-07-09 Cornelius Persson Gårda, Hönö med piga Helga Ingesdotter Tjörn	
1774-04-13 Per Håkansson Hult, Hönö med piga Liva Tjörn	
1774-09-18 tunnbindargesällen Nils Sjökvist Kristianstad med piga Gertrud Arvidsdotter Tjörn	
1775-01-08 dräng Anders Alfsson Tjörn med Anna Olofsdotter Grötö	
1775-03-17 dräng Tolle Olofsson Tjörn med Ingegerd Larsdotter Sörgården, Björkö	
1775-05-28 Hans Eriksson Tjörn med Britta Persdotter Bovik, Nolö, Björkö	
1743 11 18: Nils Andersson, Rönnäng med Johanna Ulrika Karlsdotter Ekengrön. Död 30 år gammal 1745-09-22	
1817-12-14: Fredrik Hansson, Klädesholmen med Katarina Karlsdotter Hönö Västergård	
1835-12-15 Kristian Eliasson Klädesholmen med Britta Malmberg Rörö. Född 1805-12-15	
Döda Öckerö	
1707-02-16: Pigan Mette Svendsdotter , Öckerö Nordgård. Från Siröd , 22 år 11 månader.	
1757: Helga Andersdotter från Tjörn har fått barn då hon tjänar hos Anders Andersson Rääf på Hönö Röd. Detta barn har hon mördat, och har avrättats för brottet.	
Inflyttningssedlar Torslanda, III:1	
Nr 14/1771: Anna Larsdotter född i Valla 1755 till Torslanda	
Nr 48/1775: Kerstin Persdotter född i Mölnefossa 1741-01-14, gift med Erik Hermansson, Torslanda, flyttar dit.	Far. Per Svensson f.1704-d.1768-03-24 Mölnefossa. mor. Anna Persdotter f. 1714-09-08 Tjärna Stenkyrka d.1767-04-19 Mölnefossa. / <i>Göran Hermansson</i>
Nr 50/1775: Bernt Nilsson , född på Tjörn 1755-09-21, till Hönö.	

och hvilka saker på bemälda Captens och vederbärande grannars begäran insattes hos mig att deraf delas ut, så ofta Öckerö sjukes anhörige till afhämtande infunno sig – hvilken afhämtning ock skedde thefatsvis, skedbladsviis, halfkvarters och suplasvis eller i pappers omslag – allt eftersom den eller den sakens beskaffenhet erfordrade – och så snart särdeles af Camfertbrän-spiritus, fläderthe och senap var ganska litet kvar, då hitskickades med Pehr Olsson – af merbemälda Capten en tillökning af

2 bouteljer Camphertsbrännvin
litet Camphertsspiritus? På en flaska
Ett skålp fläderthe
Ett D^o senap

Och några kräkpulver – på hvilket allt upräknadt nemligen så väl det först som sit hitlemnade Han af mig sedermera uttog qvitto – och medicamenterna, som sist hitkommo, de inträffade här när deraf, som väl var, icke synnerligt behöfdes, emedan sjukdomen började då äfven i Öckerö Norg. Uphöra. I förutsättande, att således från choleratiden öfverblefna berörda ting skulle kunna framdeles finnas oduglige, så har deraf äfven alltsedan understundom åt grannar det eller det begärda eller behöfliga tillställts, när sjuklighet, fastän icke cholera, sig företedt. Resten grynen, som icke afhämtats, blef naturligtvis för längesedan alldeles bortskämd i likhet med senapen såsom jag i kungörelse från Predikstolen förespåde – men hvad som föröfrigt ännu är kvar nemligen

2 fulla Camferbrännvins bouteljer
litet Campherts spiritus ? på en flaska
Cognac och vin hvilka fylla 2 bouteljer –
Ungefär ½ skålp. Fläderthé

Samt 4 kräkpulver – torde ännu kunna duga, ehuru synnerligast Camphertsbrännvinet afvensom pulvret, innan det brukas, borde för ålderns skull af en Apothekare eller Läkare undersökas. – Jag såge gerna det någon eller någre af mine grannar ville i sitt förvar taga berörda saker jemte hvilka äro 2 mest tomma bouteljer och 1 tom flaska: då stode det ena eller det andra närmare i beredskap för öens folk vid choleras möjliga återkomst. Fogelvägen från Hamburt, der hon för närvarande grasserar är ju blott omkring 52 svenska milar till oss.

O.J. Tegnander

Under Husförhör på Öckerö den 27de Octgober år 1837 blef denna skrift upläsen och riktig befunden – intyga å Öcerö Innevånares vägnar:

Olof Larsson Pehr Olsson Olof Andersson

Göran Johansson fotogalleri

Rättelse: Kortet föreställer **Laura** och Bernhard Johansson

John Johansson, Birger Johansson, Manuel i Torsby, Per-Beata Corneliussön, Karneleses Amanda Karlsson, Laura Johansson, Selma vid stromma Adeens

Vad är det för intressant papper som alla står och läser på när de blir fotograferade?

Åke Hanssons vykortsgalleri

Pensionat Bergagård. Idag har detta hus adressen Gårdastigen 5

Fynd på Öckerö Hembygdsgård

Insänt av Anna-Stina Wettesten

Nedanstående dokument hittade jag i Öckerö Hembygdsgårds samlingar, skriven på engelska, utfärdad av ett dyk- och

räddningsbolag i Göteborg 1811, och mitt intresse vaknade.

The undersigned appointed Agent of the Diving & Salvage Company, in the District of Pottenburg, does hereby authorize the fisher Hans Olsson at Öckerö, to act as Diving Officer and to observe in all respects the Rules of 22nd Decr. 1802 most graciously sanctioned by His Majesty, the King of Sweden, as well as to cause them to be fulfilled.
Pottenburg at the Diving Office the 9th October 1815.
J. P. Bagge,

(Undertecknade förordnade representant för Dyk- och räddningsbolaget i Göteborgs distrikt godkänner härmed fiskaren Hans Olsson på Öckerö att tjänstgöra som dykfunktionär och att i alla avseenden iaktta reglerna av 22 december 1802, högst nådigt stadfästa av Hans Majestät, Konungen av Sverige, så väl som att svara för att de fullföljs
Göteborg på dykkontoret 9 oktober 1815 J P Bagge)

Vad var det här och vem var Hans Olsson som fått anställning hos dem? Då övriga handlingar i bunten jag gick igenom, alla hade anknytning till Utbultska släkten letade jag i Utbultska släktregistret och fann då:

Hans Olsson f.25/5 1768 på Rörö. d. 19/1 1822 på Öckerö Sörgård.

Gift 28/5 1798 med

Anna Lisa Andersdotter Utbult f.31/8 1757 Öckerö Sörgård. d.2/6 1812 Öckerö Sörg.

Barn: Malena 11/7 1800
Olof 23/4 1803 d. 19/1 1809
Nicella 20/12 1805
Andreas 19/6 1809

De var först bosatta på Rörö men flyttade sedan till Öckerö. Hans föräldrar var Olof Nilsson och Annica Olofsdotter på Rörö. Anna Lisas föräldrar var Anders Utbult och Magdalena Persdotter Nordtman

Sedan bar det av till landsarkivet, och med hjälp av personalen där fick jag fram att det fanns ett dykerikontor vid den aktuella

tiden i Göteborg. Vid genomgång av det bevarade materialet visade det sig att de på Hälsö haft en av sina stationer. Jag har inte gjort några större efterforskningar om bolagets verksamhet men det var ett intressant material att gå igenom. Man kunde läsa om vad som hände med de bärgade fartygen och deras last efter bärgningen tex. vad fartyget hade haft för last, hur lasten såldes på auktion och vinsten fördelades. Det fanns också brev mellan de anställda om olika ärenden. Handlingarna finns på landsarkivet (inte Polstjärnan) och den som är intresserad kan åka in och beställa fram:

Dykeri kontoret BII:1
BII:2
BIII:1

I följande kan ni se vilka som var anställda och var samt en inventarielista från kontoret på Hälsö samt vad som hände några sockenbor som inte anmält strandfynd. Vad fynden bestod av anges inte men det finns säkert i domböckerna.

Förteckning

på de uti Gotheborgs Dykeri District nu festsörande
Uppsyningsmän och Strandfogdar, neml.

Uppsyningsman Herr Jonas Widergren på Halsö
Strandfogdar Lars Larsson på Rörö
D: Hans Olsson på Likerö ✓
D: Pehr Swensson på Hone i Rör
D: Lars Andersson på Stöthö
D: Peter Kihlström i Kallund ~~Stöthö~~
Hans Swensson

Uppsyningsman Herr Jonas Lendgren på Wargö
Strandfogdar Carl Rörberg på Brano
D: Börje Nilsson på Fångsen
D: Anders Hendrickson på Styros
D: Olof Olsson på Dorsö ✓
D: Eric Gjadda på Wrängö

Uppsyningsman Capt. Magnus Broberg, Stankubats Cusala
Strandfogdar Jens Jönsson på Kläpuckar
D: Hans Hansson i Buerna
Anders Nilsson på Ameno
Petter Nilsson på Loddholmen
Petter Olsson i Skerwall
Anders Möller vid Bihl Dahl
Elias Andersson i Cusala

Gotheborgs Dykeri Conton d. 4 Junij 1825
Carl S. Hellgren
Commisarie

Förteckning

På den Redskap tillhörande Respective Dykare & Bergs-
nings Compagniet som under tecknad emottaget af vice Dy-
Commissarien C. H. Akerman

Uti Dykare Magazinet på Healsö hos Upplysningsman
Herr J. Wädersgren

- ✓ 3 Styk Kanon Tangar med Skafte, den ena med Linne
- ✓ 1. Ditto Ditto större Ditto
- ✓ 1. Ditto Ditto mindre utan Skafte och Sondrig
- ✓ 6. Kaps Knippar med Skafte
- ✓ 4. Krok Ditto Ditto
- ✓ 8. Kygel Tangar Ditto
- ✓ 7. Stämmer Skruvvar Ditto
- ✓ 5. Tunne Ditto Ditto
- ✓ 2. Större Kroksar Ditto
- ✓ 8. Mindre Ditto Ditto
- ✓ 9. Ordinarie och Runda Båls hakar, de 8 med Skafte
- 6. Kaps Tangar med Skafte, en utan
- ✓ 8. Winkelhakar Ditto
- ✓ 3. Klyptänger Ditto
- 3. Rundhakor, hvar af 1 med Skafte 1 utan, 1 Obbrukbar
- ✓ 2. Kapsar Sondriga
- ✓ 4. Isbeitar med Skafte
- ✓ 2. Hållhakor Större
- ✓ 4. Små Is sagor för tunna Is
- ✓ 2. Year med Skafte
- 3. / 4. Ditto utan Ditto
- 1. Styk Dragg Sondrig
- ✓ 1. Större Pöppg Tang utan Skafte och något felaktig

- ✓ 8 Sty. Mindre Hällhakar
- ✓ 6 Par Leshakar med Stroppar
- ✓ 1/2 " Ditto utan Ditto
- ✓ 4 Sty. Bäckhakar utan Skaft
- ✓ 2 " Större och 2 Sty. Mindre Jernbyglar

Tugvark

- ✓ 7 Sty. Portlona 6 Tums 18 Tums
- ✓ 1 " Ditto 6 D: 27 Ditto } Obbrukbara
- ✓ 1 " Ditto 6 D: 80 Ditto }
- ✓ 1 " Ditto 6 1/2 D: 86 Ditto half Stålen med 1 Hundände
- ✓ 1 " Jäg 11 D: 90 Ditto Ditto med 2 Ditto
- ✓ 1 " Boyrop 4 D: 18 Ditto Ditto
- ✓ 1 " Jena ojärad 7 D: 78 Ditto Oduglig & Skadad af Dropp
- ✓ 1 " Ditto Järad 6 D: 125 Ditto 3/4 Stålen med 1 Hundände
- ✓ 1 " Tropp 2 D: 100 Ditto uppslags gods

Bläckor

- ✓ 1 Sty. Jern Bläck 3 Skapar
- ✓ 1 " Ditto Ditto 2 Ditto } Alla med fina klädda stroppar & försidda
- ✓ 3 " Dubbla 1/2 1 Enkelt sondrigt Järblock med hakar & stroppar

Ankare

- ✓ 1 Sty. Ankare 2 1/2 Stk med Stick och Ring förat
- ✓ 1 " Ditto 4 1/2 D: utan Röring
- ✓ 1 " Ditto 2 D: Ditto gammalt
- ✓ 1 Dragg om 1 Stk.

Diverse

- ✓ 2 Sty. Stroppar. 13 1/2 Läs Drefnat. 1 1/2 Stk Spennings
- ✓ 6 " Bärningar. 2 Stk 1 1/2 gammalt Jern på Gång med Skapar

Odugliga Persedlar

- ✓ 5 Sty. Knepp Fänger, 2 Bäckhakar, 1 Hällhakar

Dykeri kontoret BIII:1 GLA.

Utdrag af Protokollet hållit inför Kong:
Majts och Rikets Götha Hofrätt i
Jönköping den 29 November 1821.

Uti Skrifelse den 30 de Sistne October hos
Landshöfdinge Embetet i Götheborgs och
Bohus Län anhållit att,
som vid anställd undersökning, Fiskaren
Christoffer Andersson på Hyppeln Jonas
Hansson, och Hans Andersson på Kniplan,
Magnus Pettersson på Damholmen och
Anders Mårtensson på Rörö, befunnets
sakna tillgång att gälda de böter Sex Rd 32
sk som som för det de försummat göra
anmälan om strandat gods, genom
Höstings Härads Rätt den 14 October 1819
meddelta och af Kong. Hofrätten i Utslag
den 26 i näst påföljande November
fastställda Beslut blifit ådömde hvardera
af dessa personer, Kgl. Hof Rätten alltså
ville förordna om nämnde böters
förvandling.

Utslag.

Då enligt Landshöfdinge Embetetets
anmälan ofannämde personer icke äga
tillgång till ifrågavarande böter, finner Kgl.
Hof Rätten skäligt, med stöd af 5 Capitlet
48§ Straff Balken, stadga, att de i stället
skola hvardera undergå åtta dagars
fängelse vid vatten och bröd i Götheborgs
Läns Häkte.

Ett Exemplar af detta Utslag sändes till
Konungens Befallningshafare i Götheborgs
och Bohus Län för att befodras till
verkställighet.

Actum (et) Supra.
På Kgl. Hof Rättens Befallning.
J.A. Hedenstjärna

GLA. BII:2

Strandade fartyget Den Danska Jakten Frau
Maria Fredrika frd af Capt. Peder Topp
Bang från Köpenhamn.

Kom från Altona
Destination hemorten Köpenhamn.
Strandade om aftonen 1 Dec. 1823 vid
Norra ändan af Öckerö Tjälme sund.
Upptogs och fördes till Hälsö hamn.
3 man bärgade , 1 borta.

Danska Jakten Die Frau Mette. Skeppare
A.M. Norbye.
Lördag 10 maj 1823 kl. 6 em. strandade
vid Västra Udden, Fotö.
Ingen ombord. Rodret surrat.

Om detta fartygs grymma slut kan man
läsa i boken Styrö socken. Kap. 23.
Besättningen som bestod av kaptenen,
styrmannen och en yngling hade blivit
brutalt mördade och kropparna kastats i
sjön.
” Bara en liten del av lasten kunde
rovridarna föra med sig. De utvalde de
mest åtråvärda varorna, såsom romfat,
skinn, papper, tran, sagogryn, kryddor
m.m. och fyllde därmed sin båt. Några
kistor och lådor bräcktes upp. Då de bara
fann böcker och uppstoppade fåglar, vräkte
de det mesta i sjön. Slutligen surrades
rodret på så sätt, att fartyget med fulla
segel skulle gå ut till havs.” (citrat från
boken)

Förövarna försökte först sälja rovet på
Käringön, men där ville eller vågade ingen
köpa så de begav sig till krögaren G.M.
Palm på Rörö, men inte heller han ville
befatta sig med det. Det återstod nu bara
för förövarna att segla hem med bytet – det
var inte lätt att dölja så mycket.
Våldsgärningen upptäcktes genom att
några Hönöfiskare såg ett fartyg med fulla
segel gå på ett skär vid Fotö. När de kom
dit förstod de att det måste ha hänt något
olagligt då de såg en uppbruten storlucka,
en öppen kista med böcker på däck och ett
halvtomt tranfat. Myndigheterna under-
rättades och dykeribetjänter kom och tog
hand om fartyget. Förövarna fasttogs och
dömdes efter en rättegång där även flera

personer blev inblandade genom att de hjälpt till med det rövade godset. Det blev en lång och omfattande rättegång, ett par

personer dömdes till döde andra till livstids fängelse, några till lite mildare straff.

Axplock ur föreningens pärmar

I en av föreningens pärmar finns bl.a. tidningsurklipp bland dessa hittade vi följande:

1705: Maret dräpte önskat barn i vasshåla – Piga på Öckerö halshöggs

(artikeln var införd torsdagen den 29 november (1979?) skriven av Konrad Ekdahl, tyvärr framgår det inte i vilken tidning)

Många egendomliga rättsförhållanden i forna tider träffar man på när man studerar gamla domböcker. Ett bland de märkligaste var kanske detta: när ett nyfött barn påträffats lönnmördat och den okända modern skulle efterspanas, sändes kvinnorna ut i bygden för att ”mjölka pigor” i förhoppning om att man därigenom skulle kunna avslöja om någon av dem hade mjölk i bröstet och alltså i hemlighet fött barn. Domare utfärdade kungörelse om sådant mjölkande, men det kunde ske på enskilt initiativ, som i nedanstående exempel från Göteborg, omtalat vid västra Hisings häradsrätt 13 juni 1705.

Då blev för rätta ställd kvinnfolket Maret Hällgesdotter från Askims härad och Frölunda socken. Hon hade sedan sju år varit i tjänst hos Gunne Olufsson i Hult i Öckerö socken i Skärgården. Tre veckor innan midsommar året innan hade hon ”avlat barn” med drängen Jacob Andersson och nu framfött det den 23 ”aprilis”. Medan husbondefolket var i kyrkan hade hon gått ett stycke från gården, lagt barnet i ett kläde och placerat det i en vasshåla. Hon erkände att barnet varit vid liv.

När husbonden och matmodern kom från kyrkan frågade de Maret om hon kände sig bättre. Hon svarade jakande men sade att

hon hade ”ändå ont”. Hon ombads då att följa med till prästen och göra sig fri för talet om att hon var havande. Men när hon kom till Öckerö var prästen inte hemma.

Följande dag tog husbonden henne med sig till sjöss för att fiska. När de kom åter skickades hon igen till prästen för att av denne begära en ”sedel” som skulle göra henne fri. Denna vägrade göra detta med orden: ”Vore hon fri så bleve jag icke fri”.

När Maret var hemkommen tyckte hennes husbonde det var allt väl och befallde henne vara med till sjöss. På fredagen följde hon med honom åt ”giötheborgh”, där gärningen blev uppenbar hos Gunnes värdinna. Denna frågade Maret, varifrån det talet kommit som gick om henne att ”hon sig illa förhållig”. Vårdinnan ”molka” henne, då bröstet visade att hon varit havande.

Sedan Maret blivit avslöjad skyndade hon till sin far i Önnered sägandes honom huruledes med henne var tillgånget. Och han förde henne strax tillbaka till Hönö.

Det framkom under rättegången, att när husbondefolket frågat henne om hennes tillstånd hade hon påstått sig vara ”trollchrystad” (kramad av trollen), varför hon ”sigh rökte medh en missormars

qwast” och menade att det var intet annat ont i färde med henne. (Att röka sig med midsommarkvast var förr vanligt som botemedel vid olika sjukdomar).

Inför rätten berättade vidare hustru Maret på Otterslätt, hustru Karin Nilsdotter i Hult och hustru Elin Andersdotter i Gäsle, att de varit tillkallade när barnet blev funnet och hade det då befunnits vara ett fullgånget barn.

Drängen Jacob Andersson erkände lönskaläget med Maret, men förnekade att han varit i råd med henne om barnets mördande.

Häradsrätten dömde Maret efter högmålsbalken ”ifrån lifvet och i bähle att brännas”, medan Jacob efter 3 kap. Giftermålsbalken dömdes till 40 markers plikt och att stå en söndag uppenbar kyrkoplikt uti sin sockenkyrka. Hovrätten fastställde domarna.

Galjonsbilden

(ännu ett urklipp, undertecknat FoBy, men inte heller här finns vilken tidning det är taget ur)

När skymningen lägrade sig över ön och det trolska skenet från solnedgången låg över det höga berget Odeslätt – då kom Lovida på besök. Lovida knackade aldrig utan gick rakt in och hälsade och hon neg alltid då hon hälsade.

Det tyckte vi barn var så fint. Lovida trodde på spöken och när hon kom visste vi att det alltid skulle bli något spännande. Vi brukade krypa ihop invid symaskinen och då historierna började var vi tysta som möss. I vanliga fall var vi alltid så noga med att fotogenlampan skulle tändas innan det blev mörkt – men just då var vi inte så noga med att det blev tänt. Det var ju så kusligt spännande detta med spöken och

andra skepnader som den och den hade sett.

En del av historier som jag kan minnas var de här:

”Anna på Hamna och Klara hade varit ute och gått sent en kväll och då hade dom fått se två livs levande tomtenissar”. – ”Nämen, det menar du väl inte”! hörde vi mamma säga. – ”Jojomen, dom hade sett dom, två stycken riktigt vanliga små nissar med röd luva på sig. Och både Anna och Klara blev alldeles ifrån sig av vad dom såg”.

Och en annan gång då dom kom från Öckerö sent en kväll hade dom fått se den store, svarte hunden, som flera andra också har sett. – ”Men vad är det för en hund

då”? undrade mamma. – ”Jo, ni mor”, sa Lovida. ”Det är ett stort, svart as, som brukar visa sig på Kannadalsliden på Öckerö. Det är många som sett den! Och den brukar komma med brännande fart och elden står ur käften på den. Så den har sannerligen inget gott med sig! Sådant kan man blir dödsförskräckt för”.

Det var ju grejor att höra på, men då Lovida sa, att elden stod ur käften på den svarta hunden, då höll vi varandra i händerna för det verkade så hemskt kusligt, men ack så spännande. Och Lovida fortsatte: - ”Det var sannerligen inte bättre för Alban och Johannes på Hamna. Dom hade varit nere i Bådevi en natt för att se till båtarna. När dom sen gick hem över berget, så började småstenarna hagla efter dem. Och gastarna ropade: - ”En kort och en lång. Töj han, töj han”! Så dom fick lägga benen på nacken och skynda därifrån för livet”.

Det hör också till historien att sedan Johannes hade berättat om denna upplevelse några gånger blev han kallad för ”Långtöjen” och det fick han heta livet ut. Det är inte nådigt när spöken ger en öknamn.

Men Lovida var inte färdig ännu, hon hade mer att förtälja: - ”Ni kommer väl ihåg den stora dockan, den som Petter Märs fann nere vid badstället” (Det som Lovida kallade docka var en stor kvinnofigur som hade suttit som galjonsfigur på ett fartyg). Jovisst, den hade alla hört talas om. Petter hade burit hem figuren och lagt den i källaren. Men varken han eller hans fru Alma fick ro en enda natt för den här kvinnans skull. Hon levde rövare varenda natt nere i källaren som om det hade varit ett levande fruntimmer. Det stampade och mumlade, knarrade och hade sig på allehanda sätt. Och frågan var om hon inte även pratade ibland också. Så en dag sa Alma till Petter: - ”Skall du ha de däringa

”fanteverket” i källaren, så flyttar jag härifrån”! Men det ville ju inte Petter. Så en dag tog han den fina kvinnan i famnen och bar henne ner till ”Båtmans Bratt” och kastade henne tillbaka i havet. Sedan blev det tyst i källaren och både Alma och Petter fick vara ifred. Havet var väl hennes rätta element och ingen lär ha haft något besvär med denna sjöjungfru sedan dess.

När berättelserna hunnit så långt ville vi gärna tända ljuset. Innan det blev gjort rörde vi oss inte ur fläcken. Och ibland tyckte vi att det hördes ljud nere från vår källare också – även ifrån vinden för den delen. Pappa hade ju berättat att allt virke som fanns i den lilla inredningen som var på vinden var ifrån en skuta som hette ”Svolder”. Den hade strandat utanför Vinga och allt virket från trälasten drev iland på holmarna utanför Fotö och Hönö så det var bara att bärga och köra hem.

Och vem vet, kanske Petters stora docka hade suttit på den här skutan och kunde en trädocka knarra och mumla, så kunde väl även dessa plankor göra det Och vi hade ju tydligt hört på somrarna då vi låg i skrubben på vinden att det smällde och knäppte i plankorna i väggen. Det ar kanske något särskilt med sånt där, som varit i beröring med havet.

Kanhända var det näcken som var och slog näven i väggen och ville ha sitt vrakgods tillbaka. Nej, man kan aldrig vara riktigt säker.

Det ä' ju så mööt som ä' kônstit!

Fynd på Hönö Hembygdsgård

Insänt av Helge Svensson

I bland gömmorna på hembygdsgården hittades nyligen en "Uppsats för proseminariet i geografi vid Göteborgs Universitets geografiska institution" från 1962 av Wilner Hasselmo.

Uppsatsen handlar om något så välkänt som **Hönökakan** och omfattar inte mindre än 27 A4 sidor. Det är verkligen en noggrann genomgång av Hönökakans historia fram till 1962. Den handlar i huvudsak om den hantverks- och den fabriksmässiga tillverkningen, transportfrågan, försäljningen och behovet av och förutsättningar för industriell utveckling.

Det börjar med en beskrivning av hur Hönökakan våren 1923 uppstod och utvecklades ur en allmän brödtyp och hade samma ursprung som knäckebrödet. Författaren menar också att vår speciella bakugn med över- och undervärme var bränslebesparande.

Det var fiskaren Albert Eliasson som startade Hönö Hembageri. Han tålde inte tjärlukten till sjöss utan fick se sig om efter annan sysselsättning. Första året bakades

det i köket och därefter i en liten byggnad på tomten till deras hem. Redan vid midnatt började Albert elda i bakugnen och sista baket för dagen var färdigt vid fyratiden. Att man började så tidigt berodde på att "stadsbaket" skulle vara färdigt när första båten skulle gå in till Göteborg. Brödet packades i trälådor. En sådan finns bevarad på hembygdsgården. 60-70 kg mjöl förbrukades per dag. Det var den mjuka Hönökakan, som lanserades av Albert och hustrun Jenny, som på allvar slog igenom.

Ett annat tidigt namn är "Åkes Hönökaka". Namnet kan härledas från Åkes hembageri som startade på Hönö 1934. Samma firma flyttade rörelsen till Torslanda 1964. Denna firmas tillverkning hade nu lämnat hantverksstadiet.

Sedan följer en beskrivning av den industriella tillverkningen. Transportfrågan och försäljningen har också getts stort utrymme i denna vetenskapliga uppsats där också ingår många diagram, ritningar och kartor för att förtydliga textinnehållet.

Länktips

Föreningen Släktdata:	http://www.slaktdata.org
Anders Rybergs hemsida:	http://home6.swipnet.se/~w-60660/index.htm
Claes-Göran Sörenssons hemsida:	http://www.claesgoran.nu/
Tjörns Släktforskare:	http://www.algonet.se/~tobias_k/slakt/index.html
Svenska Släktforskarlänkar:	http://www.itv.se/~a1089/genealogy/gen-sv.htm
För den som är intresserad av att köpa vykort:	http://www.tradera.se/index.asp

Åke Bårmans
Berättelser på Ö-mål
Text o bilder av Åke Bårman

Åkes berättelser var under en lång tid publicerade i GP. Här följer ett axplock ur boken:

Baget

Dom skulle ha storbag te Sôffis i Môsen. Selma i Kwia tänkte passa på å få bagt ett par tjog kager, så hu to mä seg nôa kilo mjölö å ett bagefjöl, ett vanlit kevla å ett knäckekevla å geck did.

Sôffi hade allt knôt å dejen hade fått hôv. De va vaart i stôva så Selma skulle la få hôv på sinna kager mä.

Johan kom in, han hade vart nere ve båden å lawat skälriwa. Han å Emil skulle gå å ulka skal å ägna nôa hundre backer, så dom feck sul te petätera.

Han velle ha mad inna han geck ud. – Du kan la ta å skava ett kraan uttå skinka, som står i skåpet i skänken.

- *Ja, ja, en ä la inte tafatt precis. Ja sädder på kel, så ja får meg en dröbe vaart också.*

Sôffis Bage stöva

Ulkefeske

De va på ättemeddan, Gustav skulle gå fram te byn för å träffa dom andre pøjka. Men dom va inte där, så han geck ner te åmbådsbrögga för å feska ulka iställ 't.

Han hade en bedde snöre å en krog i lämnen. Han tog nöa kulonga som han knäckte te agn som han sin satte på krogen. De nappa mä en gang.

Feskebåden Marga lå ve åmbådsbrögga så Gustav geck ombol, feck tag i en pöts för å lägga ulka i, han fyllde den mä vaan så att dom skulle leva.

Mess han sto där kom Nellis-Robert, han va mä Marga å feska. – Du gör la inget gaart, här ombol nu? Nej, de hade Gustav inte tänkt å göra.

När han hade fått pötsen nästan full å ulka lessna han, (ulka va ju inget å ha te å koga) så han börja se seg omkring. Han feck syn på udstödningsrört frå maskin, de va en trettihästars Lysekilare mä rört på sne over bregangen, de pega rakt opp mod åmbodsbrögga.

Ja, Gustav hällde ulka ner i rört å ett par pötsa mä vaan ätter så att dom skulle kunna levva nere i ljuddämparn.

Gustav geck hem å va nöjd mä sitt verk. Ulka hade ju fått vaan så att dom klara seg, nôt ant grönnan han inte på.

Dan därpå skulle Marga gå ud på feske, de va ve åttatia så brögga va full mä folk som skulle te stan.

De va ju på sommern så de va manga badgäster ude på öa.

När dom satte igang maskin for ulka å vaan över folket, dom feck wegga å huga seg så dom inte feck ulka i syna.

När Gustav näste da va i affärn för å köba pudesocker för mor si, hu skulle бага pannekager te fruköst va skepparn på Marga där. De va inte roligt för Gustav, för han töckte att han skulle ha stryg å straffskole. Men "Grönnsöns-Robert" va där å han to Gustav i försvar – "La pøjken vära, de ä ju bare pøjkestreck å söddet gjorde du la mä när du va liden!?"

Ja Gustav han slapp stryg. Längre fram i tia visade de seg att Gustavs swärfar hade stått där på brögga å weggat för ulka.

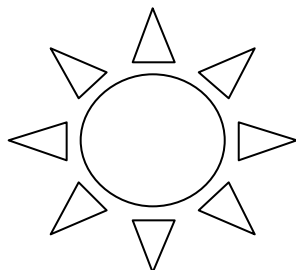
Oliga språk

De va kommen e ny lärarinna te Hönö. Hu va ifrå Örebro, så språket här va inte allti så lätt å förstå.

De va historietimme och fröken fråga Kalle om han kunne berätta om Gustav den 2dre Adolf. Kalle reste seg opp.

- *Då han ble sködden howar ja inte. Men de va tôga den dan, så han så la inte atte dom sköd. Annars hade han nåck weggat för kula.*
- *Vad är det för språk Kalle talar? Jag förstår att Kalle kan sin läxa. Men vad är tôga för något?*
- *De ä när de ä tjockt som en gröd.*
- *Men vad är då wegga för något?*
- *Ved hu inte de, sa Kalle. Om de kommer e mjölshomla mod frökens hövve, så weggar hu mä hövvet.*
- *Ja, ja Kalle, det är bra. Men Lisa förklara för mig vad en mjölshomla är.*
- *Jo de ä e södda som sedder på blåmmera, e stor tjock som sörrar när hu flywer.*

Ja, Lärarinnan hadet inte lätt. Men hu lärde seg mä tia.

Som ni säkert känner till så håller några av våra medlemmar på att renskriva bl.a. husförhörs-längderna. Som en bonus inför sommar vill vi ge er något att läsa i hängmattan under semestern, Öckerös första husförhörslängd som nu är renskriven och genomläst.

Trevlig läsning önskar: Anna-Stina, Britta, Rolf, Jan, Helene, Bengt o Agneta

Trevlig sommar önskar vi er alla och glöm inte bort att skicka in era manus till oss senast den 31 augusti.

Helge o Agneta